

*Г. М. Шовкопляс,
к.ю.н., с.н.с. НДІ ПЗІР,
асистент кафедри господарського
права Національного юридичного
університету імені Ярослава
Мудрого*

ЩОДО ПРОЗОРОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ НА РИНКАХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Щорічне зростання кількості небанківських фінансових установ, що супроводжується збільшенням пропозицій фінансових послуг на ринку, призводить до того, що учасникам ринку, а також споживачам фінансових послуг необхідно мати доступ до інформації, яка стосується діяльності цих установ і характеризує загальний стан ринку фінансових послуг. Ефективна інформаційна база допомагає робити обґрунтовані висновки щодо перспектив розвитку ринку фінансових послуг, його окремих секторів, учасників тощо. Тому, ефективна система показників і індикаторів розвитку ринку небанківських фінансових послуг повинна відображати реалії самого ринку, й відповідати вимогам користувачів таких показників і створювати передумови щодо збільшення зацікавленості ринку з боку потенційних споживачів та інвесторів [1, с.131].

Тобто, проблема постає у недостатній прозорості і відкритості спеціально уповноважених органів та небанківських фінансових установ у взаєминах із споживачами фінансових послуг, відсутність поінформованості. Нажаль, фізичні та юридичні особи, які спрямовують власні кошти в певні механізми інвестування, з метою отримання прибутку

або досягнення соціального ефекту, не мають можливості отримання необхідної публічної інформації для мінімізації ризиків, що можуть виникнути з їх власними коштами.

З метою формування необхідних шляхів щодо вирішення цієї проблеми здійснено аналіз компетенції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) в порівнянні з окремими Принципами IOSCO 2010 р., підтриманих НКЦПФР (далі – Принципи 2010). Для огляду та аналізу взяті положення публікації IOSCO 2015 *Credible deterrence in the enforcement of securities regulation* [2] (далі – публікації IOSCO 2015) щодо повноважень органу регулювання, які мінімально врегульовані або відсутні в законодавстві України.

Одними із головних та актуальними для нас є: 1) забезпечення визнання суспільної інформації джерелом доказів правопорушення для регулятора (Принципи 2010: В регулятивній системі повинна використовуватися інформація громадськості), 2) оприлюднення публічної інформації як один із засобів мінімізації ризиків регулятором (Принципи 2010: Регулятор повинен здійснювати або робити внесок до процесу моніторингу, мінімізації та управління системними ризиками, які входять до його компетенції).

Так, відповідно до положень публікації IOSCO 2015 передбачено *забезпечення визнання суспільної інформації джерелом доказів правопорушення для регулятора, що включає в себе*: а) громадськість може бути корисним джерелом інформації та розвідки для виявлення неправомірних дій. Запобігання здійснення проступків підвищується, якщо регулюючі органи мають прозорі, добре відомі і легко доступні механізми для громадськості, щоб дати поради по скаргам про підозру або фактичне порушення; б) централізована, добре оснащена система скарг може забезпечити цінну інформацію для регулюючих органів з метою виявлення неправомірних дій та ризиків уразливості для інвесторів і фінансової

системи в цілому; в) громадські інформатори є корисним джерелом інформації. Інформованість може бути підвищена при наданні таким інформаторам правового захисту від несприятливого впливу або упередженого ставлення в результаті надання інформації.

Що стосується існуючої компетенції НКЦПФР у взаємозв'язку з громадськістю, то в п.5 п.п. 4 Положення «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку» (далі – Положення) зазначено, що комісія здійснює заходи щодо налагодження діалогу з громадськістю та створення умов для участі громадян у процесі формування та реалізації державної політики. Наша пропозиція полягає в тому, щоб в Законі та Положенні був введений чіткий перелік форм та способів одержання інформації від громадськості та обов'язок офіційно реагувати на такі звернення регулюючі органи.

Що стосується *оприлюднення публічної інформації як один із засобів мінімалізації ризиків регулятором*, який закріплений також в публікації IOSCO 2015, то цей принцип передбачає, що своєчасне опублікування інформації про правозастосовчі дії можуть відлякувати тих, хто збирається вчинити правопорушення і завдати серйозної шкоди інвесторам. Що стосується повноважень НКЦПФР, то до них відносяться згідно з положенням: а) забезпечення оприлюднення інформації про свою діяльність (п.5 п.п.4); б) здійснення моніторингу адміністративних даних та інформації учасників ринку цінних паперів (п. 4 п.п. 160); в) встановлення обсягу, складу, строків, вимог, порядку та стандартів щодо обов'язкового розкриття інформації емітентами та особами, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів (п. 4 п.п. 162); г) затвердження норм і правил обліку цінних паперів (п. 4 п.п. 163); д) визначає порядок формування (ведення), забезпечує створення та функціонування Загальнодоступної інформаційної бази даних НКЦПФР про ринок цінних паперів, порядок доступу до інформації, яка міститься у

Загальнодоступній інформаційній базі даних НКЦПФР (п. 4 п.п. 165).
Наша пропозиція полягає в тому, щоб удосконалити норми про можливість НКЦПФР застосовувати заходи попереджувального та профілактичного характеру з метою запобігання порушення законодавства на ринку цінних паперів та про акціонерні товариства шляхом звернення (у формі розпорядження) до учасників фондового ринку (або звертатися до суду) щодо утримання їх від дій або бездіяльності, що можуть привести до порушення законодавства на ринку цінних паперів та про акціонерні товариства, прав інвесторів.

Література

1). Левченко В. П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія [текст]: монографія / В. П. Левченко – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 368с.

2). Публікація IOSCO 2015 Credible deterrence in the enforcement of securities regulation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD490.pdf>.